

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av mönsterrättslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att de ändringar som förutsätts i rådets förordning om gemenskapsformgivning görs i mönsterrättslagen.

Genom förordningen om gemenskapsformgivning skapas ett system, där sökanden genom en ansökan kan få ett skydd för sin formgivning som täcker hela gemenskapen. Förordningen är direkt tillämplig rätt i medlemsstaterna och den skall inte sättas i kraft nationellt. Förordningen om gemenskapsformgivning innehåller dock sådana bestämmelser som förutsätter ändringar i mönsterrättslagen. Det föreslås att till mönsterrättslagen skall fogas bestämmelser om att ansökan om gemenskapsformgivning kan lämnas in

till Patent- och registerstyrelsen samt om att Patent- och registerstyrelsen kan ta ut en avgift för att vidarebefordra ansökan till gemenskapens formgivningsbyrå.

Intrångs- och fastställsetalan som gäller gemenskapsformgivning behandlas i gemenskapens formgivningsdomstol. Enligt förordningen utnämner medlemsstaterna dessa formgivningsdomstolar bland de nationella domstolarna. I propositionen föreslås att Helsingfors tingsrätt skall utnämnas till gemenskapens formgivningsdomstol.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2003.

MOTIVERING

1. Inledning

Syftet med mönsterrätten är att både sporra formgivare till ny formgivning och att stöda dem som är villiga att investera i resultaten av formgivningen. I och med att marknaden har globaliserats har betydelsen av mönsterrätten liksom av andra immateriella rättigheter accentuerats; för innehavarna såväl av industriella rättigheter som av upphovsrättigheter är det viktigt att skyddsföremålet får skydd åtminstone på de viktigaste marknadsområdena. Till följd av behovet av internationellt skydd har flera internationella avtal om immateriella rättigheter ingåtts. Också genomförandet av den inre marknaden och verksamheten på den har man försökt främja bl.a. genom att harmonisera den lagstiftning som gäller immateriella rättigheter.

Bestämmelserna om rättsligt skydd för mönster har avvikit från varandra i de olika medlemsstaterna i Europeiska unionen. Des-

sa skillnader har ansetts snedvrída konkurrensen och genom detta påverka verksamheten på den inre marknaden. Europeiska gemenskapernas kommission gav sitt preliminära förslag till ett enhetligt mönsterrättssystem inom Europeiska gemenskapen redan år 1991. Detta följdes av kommissionens förslag till direktiv om mönsterskydd (KOM(93)344 slutligt) och förslag till förordning om gemenskapsmönster (KOM(93)342 slutligt). Avsikten var att direktivet och förordningen skulle träda i kraft samtidigt, men behandlingen av förslaget till förordning sköts dock fram, eftersom Europaparlamentet inte gav utlåtande om det ursprungliga förslaget till förordning innan enhällighet hade nåtts om direktivet.

Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd 98/71/EG antogs den 13 oktober 1998. Direktivet harmoniserar de nationella mönsterrättslagarna till de delar som gäller de materiella bestämmelserna, i

synnerhet förutsättningarna för registrering av mönster. Dessutom innehåller direktivet bestämmelser om skyddets omfattning, innehåll och giltighetstid. Enligt direktivet är mönsterskyddets giltighetstid högst 25 år. Däremot har man genom direktivet inte försökt harmonisera de nationella myndigheternas registreringsförfaranden. I Finland har direktivet satts i kraft genom en lag om ändring av mönsterrättslagen (596/2002), som trädde i kraft 1 augusti 2002.

Sedan direktivet hade antagits, avlät kommissionen ett förnyat förslag till förordning om gemenskapsmönster (KOM(2000)660 slutligt) i oktober 2000. Rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning gavs den 12 december 2001, och rättsakten trädde i kraft den 5 mars 2002. För tillämpning av förordningen ges med stöd av artikel 107 i förordningen om gemenskapsformgivning en förordning av kommissionen om tillämpning av rådets förordning om gemenskapsformgivning (tillämpningsförordning) samt en förordning av kommissionen om de avgifter som anknyter till registrering av gemenskapsformgivning (avgiftsförordning) och som skall erläggas till byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och formgivning). Tillämpningsförordningen och avgiftsförordningen har beretts i en kommitté som har tillsatts i enlighet med artikel 109 i förordningen om gemenskapsformgivning.

2. Rådets förordning om gemenskapsformgivning

Genom förordningen om gemenskapsformgivning skapades parallellt med den nationella mönsterrätten en till sitt skyddsområde mera omfattande gemenskapsformgivningsrätt. En gemenskapsformgivning är odelbar så att formgivningsskyddet uppkommer och upphör samtidigt inom hela gemenskapen och det kan inte delas så att det t.ex. skulle gälla endast i en del av staterna inom gemenskapen. Likaså kan formgivningen överlåtas, från den kan avstås, den kan förklaras för ogiltig och användning av den kan förbjudas endast inom hela gemenskapen. Trots gemenskapsformgivningen kvarstår de nationella systemen som parallellt

la system och sökanden kan därmed själv välja antingen det nationella registreringsystemet eller gemenskapens registreringsystem.

2.1. Registrerad formgivning

Skydd genom gemenskapsformgivning erhålls genom att formgivningen registreras hos byrån för harmonisering inom den inre marknaden (Office for Harmonization in the Internal Market, Trade Marks and Designs, OHIM) som också i fråga om varumärken är gemenskapens ansvariga registermyndighet. Enligt artikel 111 i förordningen om gemenskapsformgivning kan ansökningar om registrerade gemenskapsformgivningar lämnas in till byrån från och med den dag som fastställs av styrelsen. Ansökningar om registrerade gemenskapsformgivningar, vilka har lämnats in inom tre månader före den fastställda dagen, anses också inlämnade denna dag. Styrelsen håller nästa möte i november 2002, men enligt uppgift i detta nu har både kommissionen och byrån som mål att registreringsansökningar som gäller gemenskapsformgivning kan lämnas in från och med den 1 april 2003, varvid ansökningar som har gjorts efter den 1 januari 2003 anses vara inlämnade denna dag. Enligt artikel 35 i förordningen om gemenskapsformgivning kan en ansökan om gemenskapsformgivning lämnas in antingen direkt till harmoniseringsbyrån eller till den nationella registreringsmyndigheten, som sänder ansökan om gemenskapsformgivning vidare till harmoniseringsbyrån. Den nationella myndigheten kan av sökanden ta ut en avgift, som enligt förordningen om gemenskapsformgivning, inte får överstiga de administrativa kostnaderna för att ta emot och vidarebefordra ansökan (artikel 35.2 i förordningen om gemenskapsformgivning).

Förordningens materiella bestämmelser om mönsterskydd är till sitt innehåll i huvudsak de samma som i direktivet. Förordningen är dock mera detaljerad och dessutom innehåller den bestämmelser om förfarandet hos harmoniseringsbyrån.

Enligt förordningen om gemenskapsformgivning undersöker harmoniseringsbyrån endast vissa ovillkorliga hinder för registre-

ringen. Byrån undersöker att det är frågan om en formgivning och att den inte står i strid med allmän moral eller allmän ordning. Där- emot undersöks inte om formgivningen är ny eller om den skiljer sig från tidigare form- givningar. Byrån utför således ingen som helst nyhetsundersökning.

I fråga om gemenskapsformgivningen är invändningsförfarandet inte i bruk, utan i stället är utgångspunkten i förordningen om gemenskapsformgivning den att en registre- rad formgivning administrativt kan undersö- kas och förklaras för ogiltig när som helst se- dan den har registrerats. Ogiltigförklaring av en gemenskapsformgivning söks enligt hu- vudregeln hos harmoniseringsbyrån. Koncen- treringen av ogiltigförklarandet av en gemen- skapsformgivning till harmoniseringsbyrån garanterar att registrerade gemenskapsform- givningars giltighet granskas vid samma in- stans. En ansökan kan göras genast efter regi- streringen eller när som helst medan skyd- det är i kraft eller t.o.m. sedan det har upp- hört. Klagomål över harmoniseringsbyråns beslut om ogiltigförklarande kan anföras hos byråns överklagandenämnd och över näm- dens beslut hos EG-domstolen.

Talan om intrång och fastställelse som gäller en gemenskapsformgivning behandlas i de domstolar som behandlar ärenden gäl- lande gemenskapsformgivning (gemenska- pens formgivningsdomstolar), vilka är sär- skilt utnämnda nationella första- och andra- instansdomstolar. Gemenskapens formgiv- ningsdomstol kan till följd av ett genkåromål som har framförts i samband med talan om intrång förklara formgivningen för ogiltig. Gemenskapens formgivningsdomstolar och harmoniseringsbyrån har således delvis delad behörighet när det gäller ogiltigförklarande. Gemenskapens formgivningsdomstolar har exklusiv behörighet vid behandling av in- trängs- och fastställsetalan.

2.2. Oregistrerad formgivning

Genom förordningen om gemenskaps- formgivning skapades dessutom en skydds- form som tidigare var okänd i Finland, skydd av en oregistrerad formgivning. En oregiste- rad formgivning har tidigare varit i bruk en- dast i Storbritannien, och den har ansetts

gynna i synnerhet sådana branscher där det under en kort tid produceras stora mängder relativt kortvariga formgivningar och där det skydd som fås genom registrering därför är för långsamt eller för dyrt. En oregistrerad formgivning kan få skydd endast för tre år fr.o.m. den dag då formgivningen för första gången blev känd inom gemenskapen.

En oregistrerad formgivning ger innehava- ren rätt att hindra tredje part från att använda den utan tillstånd, om den omtvistade an- vändningen beror på att en skyddad formgiv- ning kopieras. Användningen anses inte som kopiering av en skyddad formgivning, om den är en följd av ett självständigt skapande arbete, där den som har utfört arbetet skäli- gen kan anses ha varit ovetande om den formgivning som innehavaren har offentlig- gjort. Ogiltigförklarande av en oregistrerad formgivning samt inträngs- och fastställelse- talan behandlas exklusivt av gemenskapens formgivningsdomstolar. Harmoniseringsby- rån har inte behörighet att behandla ansök- ningar om ogiltigförklaring av en oregiste- rad formgivning.

3. De föreslagna ändringarna

Syftet med propositionen är att göra de ändringar i mönsterrättslagen (221/1971) som behövs på grund av förordningen om gemenskapsformgivning. Förslagen till änd- ringar gäller inlämnande av ansökningar om gemenskapsformgivning till den nationella registermyndigheten samt utnämnan- de av gemenskapens formgivningsdomstol. Det fö- reslås att till mönsterrättslagen skall fogas ett nytt 5 a kap., där det skall bestämmas om gemenskapsformgivning.

33 a §. I den föreslagna nya 33 a § skall gemenskapsformgivning definieras i enlighet med artikel 1 i förordningen om gemenskaps- formgivning så att gemenskapsformgivning avser både en formgivning som har registre- rats hos gemenskapens formgivningsbyrå och en oregistrerad formgivning.

33 b §. Enligt 1 mom. i den föreslagna nya 33 b § skall en ansökan som gäller en regi- strerad gemenskapsformgivning kunna läm- nas in till Patent- och registerstyrelsen, som i enlighet med förordningen om gemenskaps- formgivning och den kommande tillämp-

ningsförordningen skall sända ansökningarna till harmoniseringsbyrån inom två veckor från det ansökan lämnades in. Enligt artikel 7.2 i den föreslagna tillämpningsförordningen skall det ämbetsverk som har tagit emot ansökan utan dröjsmål till sökanden sända en mottagningsanmälan, av vilken framgår åtminstone handlingarnas art och antal samt deras ankomsttid.

Enligt 2 mom. skall sökanden samtidigt som han eller hon lämnar in ansökan till Patent- och registerstyrelsen betala en avgift för vidarebefordran av ansökan. Om avgiften skall bestämmas närmare genom en förordning av handels- och industriministeriet om Patent- och registerstyrelsens avgiftsbelagda prestationer med stöd av lagen om avgifter för Patent- och registerstyrelsens prestationer (1032/1992). Enligt förordningen om gemenskapsformgivning får avgiften dock inte överstiga de administrativa utgifter som mottagandet och vidarebefordran av ansökan förorsakar.

43 §. Språkdräkten i 1 mom. skall ändras så att den motsvarar nuläget, eftersom Helsingfors rådstuvurätt numera heter Helsingfors tingsrätt. Samtidigt blir språkdräkten enhetlig med det föreslagna 2 mom.

I ett nytt 2 mom. skall det föreskrivas att Helsingfors tingsrätt är den domstol som behandlar gemenskapsformgivningsärenden. Förordningen om gemenskapsformgivning förutsätter att medlemsstaterna utnämner minst en nationell förstainstansdomstol och minst en andrainstansdomstol till sådana domstolar som sköter gemenskapens formgivningsrättsärenden. Helsingfors tingsrätt är redan nu den enda lagliga rättsinstansen i nationella mönsterrättsärenden. Därmed är det konsekvent att utnämna Helsingfors tingsrätt också till den domstol som behandlar gemenskapsformgivningsärenden. I enlighet med de nationella bestämmelser som gäller ändringsökande kan ett beslut av Helsingfors tingsrätt i regel överklagas hos Helsingfors hovrätt. Eftersom endast en förstainstansdomstol utnämns och den sedvanliga besvärinstansen i vilket fall som helst är Helsingfors hovrätt, är det trots ordalydelsen i förordningen om gemenskapsformgivning inte nödvändigt att särskilt nämna Helsingfors hovrätt i lagen. Då endast Helsingfors tingsrätt utnämns till

den nationella domstol som i första instans behandlar ärenden som gäller gemenskapsformgivningar, blir Helsingfors hovrätt samtidigt utnämnd till den enda nationella domstol i andra instans som behandlar ärenden som gäller gemenskapsformgivningar.

Enligt artikel 81 i förordningen om gemenskapsformgivning har gemenskapsformgivningsdomstolarna exklusiv behörighet att i fråga om gemenskapsformgivningar behandla talan om intrång, fastställsetalan, talan om ogiltigförklaring av en oregistrerad gemenskapsformgivning samt genkärsmål i samband med ogiltigförklaring av en registrerad gemenskapsformgivning, om talan om ogiltigförklaring har väckts i samband med ovan nämnda talan.

47 §. I enlighet med artikel 35 i förordningen om gemenskapsformgivning kan den nationella myndigheten ta ut en avgift för att vidarebefordra ansökan, men den avgift som den nationella myndigheten tar ut för att sända ansökan om gemenskapsformgivning vidare får inte överstiga de administrativa utgifter som vidarebefordran av ansökan medför. I 2 mom. i den föreslagna nya 33 b § skall det bestämmas om rätt att ta ut en avgift för vidarebefordran av ansökan. Härvid skall till listan över avgifter i 47 § också fogas denna avgift.

4. Propositionens verkningar

Gemenskapens formgivningsrätt har i framtiden betydande effekter på mönsterskyddet också på nationell nivå, även om de nationella systemen kvarstår vid sidan av gemenskapsformgivningssystemet. Det kan antas att intresset för formgivningsskyddet ökar. Sannolikt ansöker i synnerhet stora företag, vilkas produkter har en internationell marknad, om gemenskapsformgivning i stället för ett nationellt mönster. Därmed minskar det nationella systemet i betydelse. Men för mindre företag, vilkas produkter tillverkas huvudsakligen eller helt för den nationella marknaden, kan det också i fortsättningen vara mest ändamålsenligt att skydda mönstret nationellt. Patent- och registerstyrelsen eftersträvar att utveckla den för kundkretsen viktiga verksamheten för undersökning av mönstren i form av en tjänst.

Vid bedömningen av verkningarna kan man få något slags ledning från varumärkes- sidan. Samtidigt måste det dock beaktas att av ansökningarna om registrering av mönster har under flera år ca hälften gjorts av inhemska sökanden. Detta är klart flera än på varumärkessidan, där andelen inhemska sökanden uppgick till ca en fjärdedel innan gemenskapsvarumärke och internationell registrering togs i bruk.

Antalet nationella ansökningar om mönsterrätt torde med några års dröjsmål sjunka till hälften från nuvarande ca 900 ansökningar. Skälet till detta är naturligtvis att största delen av de utländska sökandena samt också en del av de inhemska kommer att övergå till gemenskapsformgivning. Men det faktum hur bra gemenskapens formgivningssystem fungerar samt gemenskapens rättspraxis påverkar säkert det hur populär gemenskapsformgivningen blir i synnerhet bland små och medelstora företag.

Gemenskapsformgivningssystemets ikraftträdande påverkar följaktligen i betydande grad antalet nationella ansökningar om mönsterrätt. Patent- och registerstyrelsen får ta ut en avgift för att vidarebefordra ansökningarna om gemenskapsformgivning, vilken täcker de administrativa utgifterna av detta. Denna avgift kommer dock inte att bli någon

inkomstkälla för Patent- och registerstyrelsen. Patent- och registerstyrelsens mönsterrättsenhet blir tvungen att anpassa sig till minskande inkomster av ansökningsavgifter i en situation, där undersökningsmaterialet ökar verkligt mycket och därmed ökar den arbetsmängd som krävs för behandlingen av ansökningarna.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts utgående från ett delbetänkande (HIM:s arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 12/2000) och en slutrapport (HIM:s arbetsgrupps- och kommissionsrapporter 8/2001) av en mönsterrättsarbetsgrupp som har tillsatts av handels- och industriministeriet. Propositionen har färdigställts som tjänsteuppdrag vid handels- och industriministeriet i samarbete med Patent- och registerstyrelsen.

6. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2003.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av mönsterrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i mönsterrättslagen av den 12 mars 1971 (221/1971) 43 § och 47 § 1 mom., av dessa 47 § 1 mom. sådant det lyder i lag 596/2002, samt *fogas* till lagen ett nytt 5 a kap. som följer:

5 a kap.

Gemenskapsformgivning

33 a §

Med gemenskapsformgivning avses en oregistrerad formgivning i enlighet med rå-

dets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning samt en formgivning som har registrerats av Europeiska gemenskapens byrå för harmonisering inom den inre marknaden (gemenskapens varumärkes- och formgivningsbyrå).

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av mönsterrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i mönsterrättslagen av den 12 mars 1971 (221/1971) 43 § och 47 § 1 mom., av dessa 47 § 1 mom. sådant det lyder i lag 596/2002, samt
fogas till lagen ett nytt 5 a kap. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a kap.

Gemenskapsformgivning

33 a §

Med gemenskapsformgivning avses en registrerad formgivning i enlighet med rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning samt en formgivning som har registrerats av Europeiska gemenskapens byrå för harmonisering inom den inre marknaden (gemenskapens varumärkes- och formgivningsbyrå).

33 b §

En ansökan som gäller registrering av gemenskapsformgivning kan lämnas in till Patent- och registerstyrelsen, som sänder den vidare till gemenskapens varumärkes- och formgivningsbyrå på det sätt som bestäms i rådets förordning om gemenskapsformgivning.

När en ansökan som gäller gemenskapsformgivning lämnas in skall en avgift för vidarebefordran av ansökan betalas till Patent- och registerstyrelsen.

43 §

Laga domstol i mål om bättre rätt till mönster, om hävande av registrering, om överföring av registreringsansökan eller av registrering, om mönsterintrång samt om tvångslicens, om rätt som avses i 32 §

43 §

Laga domstol i mål om bättre rätt till mönster, om hävande av registrering, om överföring av registreringsansökan eller av registrering, om mönsterintrång samt om tvångslicens, om rätt som avses i 32 §

2 mom., om förseelse och ersättning, som avses i 40 §, samt om fastställsetalan, som avses i 41 §, är Helsingfors rådstuvurätt.

2 mom., om förseelse och ersättning, som avses i 40 § samt om fastställsetalan, som avses i 41 §, är Helsingfors *tingsrätt*.

Den domstol som behandlar gemenskapsformgivningsärenden som avses i rådets förordning om gemenskapsformgivning är Helsingfors tingsrätt.

47

I samband med ansökan om registrering av ett mönster, förnyelse av en registrering och ändring av ett mönster skall en ansökningsavgift, en förnyelseavgift och en avgift för ändring av mönstret samt enligt ärendets art följande tilläggsavgifter erläggas: klassavgift för varje varuklass efter den första, samregistreringsavgift för varje mönster efter det första, förvaringsavgift för förvaring av en modell och kungörelseavgift för varje bild efter den första samt en särskild avgift för de anteckningar som i mönsterregistret görs om andra omständigheter. En förnyelseavgift som erläggs när pågående registreringsperiod har gått ut skall erläggas förhöjd.

Om avgifterna enligt denna lag bestäms särskilt.

47 §

I samband med ansökan om registrering av ett mönster, förnyelse av en registrering, ändring av ett mönster *och inlämnande av en ansökan om gemenskapsformgivning* skall en ansökningsavgift, en förnyelseavgift, en avgift för ändring av mönstret *och en avgift för vidarebefordran av ansökan om gemenskapsformgivning* samt enligt ärendets art följande tilläggsavgifter erläggas: klassavgift för varje varuklass efter den första, samregistreringsavgift för varje mönster efter det första, förvaringsavgift för förvaring av en modell och kungörelseavgift för varje bild efter den första samt en särskild avgift för de anteckningar som i mönsterregistret görs om andra omständigheter. En förnyelseavgift som erläggs när pågående registreringsperiod har gått ut skall erläggas förhöjd.

 Denna lag träder i kraft den 2003.
